

تحلیل شبکه ابرپیوند:
زمینه ها و رویکردهای نظری
و روش شناختی

حامد هالبیان

www.ketab.ir

سرشناسه	طالبیان، حامد، ۱۳۶۲
عنوان و نام پدیدآور	تحلیل شبکه ابرپیوند: زمینه‌ها و رویکردهای نظری و روش شناختی/حامد طالبیان.
مشخصات نشر	تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	۲۳۰ص: مصور، جدول، نمودار
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۵۲-۱۴۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	شبکه‌های اجتماعی پیوسته Online social networks
موضوع	شبکه‌های اجتماعی پیوسته -- کنترل دستیابی Online social networks -- Access control
موضوع	فضای مجازی -- جنبه‌های اجتماعی Cyberspace -- Social aspects
شناسه افزوده	پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
ردیف پند: کنگره	۱۳۹۷ ط ۲۲۳/ ۳ HM۷۴۱
ردیف ملی	۰۰۶/۷۵۴
شمه: شناسه ملی	۵۲۵۲۳۵۷

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
عنوان: تحلیل شبکه ابرپیوند: زمینه‌ها و رویکردهای نظری و روش شناختی
نویسنده: حامد طالبیان (عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات)
ویراستار: عبدالرحمان سرلک
صفحه‌آرا: حسین آذری
نوبت چاپ: اول- پاییز ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۲-۱۴۴-۴

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
کتابخانه و اسنادخانه

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

۱	سخن ناشر
۳	پیشگفتار

فصل اول: کلیات

۷	مقدمه
۱۵	طرح مسئله
۳۰	واژگان کلیدی

فصل دوم: آشنایی با وب‌سنجی و تحلیل شبکه‌های ابرپیوند

۳۷	مقدمه
۴۱	رویکردهای اصلی تحلیل ابرپیوند
۴۲	وب‌سنجی
۵۱	توصیف وب: شبکه‌های اطلاعاتی و وب گسترده جهانی
۶۱	ارزیابی موتورهای جست‌وجو در وب
۶۵	تحلیل پیوند
۶۹	مفاهیم اصلی تحلیل پیوند
۷۷	اصول تحلیل پیوند
۸۰	سطوح تحلیل شبکه‌های وبی
۸۵	مدل اسناد جایگزین
۹۳	شبکه‌های ابرپیوند

تحلیل شبکه‌های ابرپیوند.....	۱۰۳
فصل سوم: مراحل اجرای پژوهش تحلیل شبکه‌های ابرپیوند	
مقدمه.....	۱۱۵
گردآوری داده‌ها: خزنده وب.....	۱۱۷
نمونه‌گیری و تعیین مرز شبکه.....	۱۲۵
تحلیل داده‌ها و مراحل انجام پژوهش.....	۱۳۱

فصل چهارم: تحلیل شبکه پایگاه‌های فرهنگی و مذهبی در صفحه فیلترینگ

مقدمه.....	۱۴۳
تعیین پایگاه‌های مراجع و علما.....	۱۴۴
تحلیل پایگاه‌های معارف و منابع اسلامی.....	۱۴۹
تحلیل پایگاه‌های سینما و هنر.....	۱۵۸
تحلیل پایگاه‌های انقلاب اسلامی.....	۱۶۲
تحلیل پایگاه‌های چندرسانه‌ای مذهبی.....	۱۷۳
تحلیل پایگاه‌های وبلاگ‌گری و میراث فرهنگی.....	۱۸۸

فصل پنجم: نتیجه‌گیری

مقدمه.....	۱۹۵
پاسخ به پرسش‌های پژوهش.....	۱۹۷
محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهش.....	۲۰۲
منابع و مأخذ.....	۲۰۷

پیشگفتار

به نظر می‌رسد منطبق سیاست گذاری فضای مجازی در ایران الگو گرفته از رسانه‌های جمعی باشد. هم‌زمان با گسترش شبکه‌های ماهواره‌ای در اواسط دهه هفتاد، سیاست گسترش شبکه‌های تلویزیونی دولتی در قالب شبکه‌های استانی و کشوری، هم‌زمان با تصویب و اجرای قانون منع دسترسی به آنتن‌های ماهواره‌ای در دستور کار قرار گرفت. فارغ از امکان‌پذیری یا موفقیت این سیاست‌گذاری، هدف پیشبرد نوعی سیاست جایگزین بود که از طرفی بر یک نوع رسانه و محتوا اعمال ممنوعیت می‌کرد و از طرف دیگر انتخاب‌های بیشتری را از مسیری دیگر در اختیار مخاطبان قرار می‌داد. با تقریب نخستین قوانین فضای مجازی در سال‌های نخستین دهه ۸۰، همین سیاست بار دیگر در فضای مجازی به مرحله اجرا گذاشته شد. بدین ترتیب هم‌زمان با تصویب قانون و استقرار فناوری‌های مختلف فیلترینگ در ایران به تدریج سیاست جدیدی برای هدایت کاربران فضای مجازی به پایگاه‌های مطلوب از نظر سیاست‌گذاران به مرحله اجرا درآمد که نماد این سیاست را می‌توان در صفحه فیلترینگ متعلق به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مشاهده کرد.

هنگامی که کاربران در مرورگرهای خود نشانی اینترنتی ویژه‌ای را فرامی‌خوانند که در فهرست محتوای بدون مجوز قرار دارد، کاربران به پایگاه دیگری با نام peyvandha.ir هدایت می‌شوند که به تدریج از یک صفحه ایستا به صفحه جدیدی تبدیل شده که در آن فهرستی از پایگاه‌های مختلف ارائه شده است. کاربران با کلیک کردن روی این صفحه پیوندها می‌توانند از پایگاه‌های جدیدی بازدید کنند. تفاوت این شیوه جدید با شیوه‌های قدیمی ممنوعیت دسترسی در پخش گسترده یا مطبوعات آن است که به آنکه محتوای جایگزین توسط سیاست‌گذاران ساخته و پرداخته و ارائه شود، خود کاربران فضای مجازی می‌توانند محتوای خود را پس از کسب مجوز لازم از کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه در معرض بازدید کاربران قرار دهند. با گذشت بیش از ۱۰ سال از نخستین سال‌های اعمال این ساز و کار جدید تاکنون پژوهش درباره میزان محتوای ارائه‌شده از طریق این صفحه، نحوه طبقه‌بندی محتوا یا ساختار شبکه ابرپیوند شکل گرفته از طریق این صفحه به صورت عمومی منتشر نشده است. در این پژوهش تلاش می‌شود به این پرسش پاسخ داده شود که شبکه ابرپیوندی که از طریق اعمال سیاست فیلترینگ ایجاد شده است، چه ویژگی‌ها و ساختاری دارد و پایگاه‌های کلیدی این شبکه کدام‌اند. پاسخ به این پرسش‌ها در سطح محدود ارزیابی شبکه و در سطحی گسترده‌تر ارزیابی بخشی از پیامدهای سیاست‌های فیلترینگ است که از طریق ارائه انتخاب‌های جایگزین به کاربران صورت می‌گیرد.

در پایان لازم است از همه کسانی که در شکل‌گیری این متن نقش داشته‌اند تشکر کنم. نخست از دکتر هادی خانیکی، استاد دانشکده ارتباطات دانشگاه علامه طباطبائی تشکر می‌کنم که

در دوره کارشناسی ارشد مرا با اهمیت و مفهوم شبکه، جامعه شبکه‌ای و مبانی مفهومی و نظری این حوزه جدید آشنا کرد. همچنین باید از دکتر سوسن باستانی تشکر کنم که زمینه آشنایی مرا با مفاهیم اساسی تحلیل شبکه‌های اجتماعی و نرم‌افزارهای شاخص‌های تحلیل شبکه آشنا کرد. همچنین از محمدمهدی مولایی، دانشجوی دکترای علوم ارتباطات تشکر می‌کنم که ایستادگی و انجام این پژوهش را پیشنهاد کرد. از فریما قراری، دانش‌آموخته علوم اجتماعی که بخشی از مفاهیم اساسی تحلیل شبکه را برایم توضیح داد و در مراحل نگارش کار از کمک‌هایش بهره‌مند بودم و از سارا طالبیان، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ارتباطات تشکر می‌کنم که بخشی از منابع کلیدی را در اختیارم گذاشت و از کمک‌ها و نظراتش در فرایند نگارش این متن بهره‌مند بودم. در پایان از پژوهشکده فرهنگ، هنر و ارتباطات و همه کارکنان و مدیران این مجموعه تشکر می‌کنم که حمایت مالی و پژوهشی ایشان زمینه پیشنهاد، مطالعه و نگارش این گزارش را فراهم کرد.

حامد طالبیان

آبان ۱۳۹۵